

(Уривки із спогадів)

Генерал Чупринка не був ніколи прихильником ані російського погляду на армію, як на механічний інструмент у руках імперіялістичної державної кліки, ані не був він прихильником німецької мілітарної доктрини, в розумінні якої гіпертрофована армія — це вершок політичного розуму і сили народу та надхненник, а часто й реалізатор, державної політики у відношенні до власного народу і до зовнішнього світу.

Бувши і революційним політичним діячем, і природою обдарованим та висококваліфікованим старшиною, він розумів, як не можна краще, питому вагу і мілітарного, і політичного факторів у визвольній боротьбі народу. Не попадаючи в жодну крайність, він шукав в кожній ситуації зрівноваженого поєднання військового й політичного елементів. В ці часи вийняткового підйому та зростання і політичних, і військових сил в Україні — він не йшов за ніякими крайностями.

Не був і скептиком серед екзальтованих політиків і військовиків. Для кожної, навіть найбільше логічно побудованої політичної чи військової концепції, він завжди шукав реального ґрунту, щоб знайти межу між теорією і практикою, між уявленням і вірою та конкретною дійсністю.

«Ві це ми віримо і можемо вірити, а це ми можемо і повинні здійснити».

*

В листопаді 1943 року на південній Волині відбулися вийняткові зустрічі й наради. Із Полісся приїхали на інспекційну поїздку Південної Військової Округи: командир Північної Групи УПА — Данило Клячківський-Клим Савур, комендант заплілля — Ростислав Волошин-Павленко, шеф політичного відділу в штабі Північної Групи — Яків Бусел-Галина та редактор офіційного органу «За Самостійну Україну» — Йосиф Позичанюк.

В той же самий час з'явився в цьому районі і шеф Генерального Штабу УПА Дмитро Грицай-Перебийніс, повідомляючи, що за пару днів приїде Головний Командир УПА — Тарас Чупринка.

Через два дні приїхав Головний Командир із невеликим, але дуже добірним охоронним відділом в силі одного роя.

Охоронний відділ комплектував командир сам, підбираючи до нього вояків не на око, а перевірених у боях. Цінив у вояків відвагу і мужність. Одягнений в цивільну скромну одягу, не відрізнявся Командир нічим від свого оточення. На квартирах і постоях напевно ніхто й не здогадувався, що в особі цього невідомого вояка-революціонера і бойовика гостить у своїй хаті Командира-Провідника, якого тверда рука ще далеко до війни карала найлютіших ворогів українського народу, а потім під його проводом і наказом ішли в бої тисячі революційного війська на широких просторах — від Прип'яті до Карпат.

Але око ніким не розпізнаного Командира не проминуло нічого, що варте уваги. В чудовому настрої Командир ділився спостереженнями і враженнями з дороги, розказував жваво й дотепно багато цікавих

подробиць. Хвалив високу політичну свідомість, жертовність і дисципліну волинського селянства, з великим признанням говорив про окремі волинські повстанські частини, що їх мав нагоду зустрічати по дорозі. В його живій пам'яті не тільки збереглися назви сіл, місцевостей, псевда старшин й організаторів районів, а й відразу склалась правильна оцінка вперше зустрінутих окремих людей, старшин і військових частин. Нам, що народились на Волині, або довгий час жили й працювали тут, було дуже мило ствердити, що Командир так швидко збагнув тутешні відносини і що можемо говорити про всі справи без зайвих вступних інформацій. Це «освоєння» Командира із новими обставинами відбулося не лише в сфері політичних, організаційних і військових проблем, а й побуті, що мав тут дещо своєрідний характер.

Волинські листопадові наради мали дуже діловий і серйозний характер. Якраз перейшла була широким фронтом через Дніпро червона армія. Було ясно, що період німецької окупації закінчується і що в історії боротьби УПА відкривається новий розділ. Ніхто не робив собі ілюзій, що ця боротьба буде легкою. Але серед присутніх панував піднесений і дуже оптимістичний настрій.

Військові, організаційні і тактичні постанови, схвалені тоді, мають для УПА історичне значення.

Але ця конференція схвалила не менш важливі й політичні рішення. До таких належить, між іншим, постанова про скликання 1-ої Конференції Поневолених Народів Східньої Європи й Азії, що відбулася 21-22 листопада 1943 року з участю делегацій тринадцяти поневолених Москвою народів. Скликання цієї конференції домагалися настирливо представники революційного підпілля у південній і східній Україні, що працювали в районах з великою кількістю національних меншостей або по сусідству з територіями інших поневолених Москвою народів. На Волині ця справа стала

актуальна ще й тим, що у відділах УПА було багато вояків неукраїнського походження, а навіть були вже деякі окремі національні відділи, як ось азербайджанський, грузинський, узбекський.

Тарас Чупринка, визнавши всю слушність за теоретичною концепцією спільного фронту поневолених Москвою народів, зацікавився відразу чисто практичним питанням. Його цікавило особливо питання, які є реальні можливості поширити повстанські дії на території інших поневолених народів та що можна зробити для цієї справи в УПА.

В найближчі дні він відбув ряд поїздок в місцевості, де стаціонували національні відділи УПА, щоб перевірити їхні військові й політичні здібності до боротьби з большевиками. Він нав'язував принагідні розмови з вояками і старшинами і зручно, непомітно, наводив балачки на політичні теми. І тут, подібно, як в інших ситуаціях, його висока культура, товариська виробленість та вроджений дар співжити з людьми створювали відразу атмосферу вояцької щирости і дружби. В цьому відношенні він був незрівняніш в час самої конференції, особливо під час перерв чи за обіднім столом. Крім кількох людей, навіть не всі українці, учасники конференції, знали, що серед присутніх на конференції сидить Головний Командир УПА. Але в усіх, що з ним тоді зіткнулися, лишилося до нього якесь невимовно глибоке почуття симпатії.

На другий день, коли Командир був покликаний іншими обов'язками і не прийшов на конференцію, ті, що встигли познайомитись і за один день подружити з ним, відразу завважили його відсутність і розпитували, де подівся оцей хороший бльондин, вояк чи старшина, якого вони навіть не вміли назвати.

І довго ще в Україні будуть питати по всіх хатах, в яких він зупинявся, хоч би. найкоротшим постоем — чи прийде ще колись в нашу хату на квартиру той гарний вояк, чи старшина?

Тарас Чупринка посвятив Першій Конференції Поневолених Народів Східньої Європи й Азії цілий день — один день свого недовгого, але такого багатого на зміст життя. Цілий перший день — 21-го листопада 1943 року — він просидів серед учасників і гостей, слухаючи зосереджено доповіді і дискусію.

А коли ввечорі прощався з друзями, вибираючись у далеку дорогу, був вдоволений. — «Конференція важлива для нас не лише тим усім, що вона практично створить для нашої боротьби сьогодні. Вона переконала нас, що справа спільного фронту поневолених народів, це діло не лише необхідне, а й реальне. Ми вибрали правильний шлях. Від сьогодні наша боротьба за самостійність це не відокремлена боротьба одного народу, а революція на Сході Європи й Азії за волю усіх поневолених народів і за новий лад у цій частині світу».

І генерал-хорунжий Тарас Чупринка ішов цим шляхом аж до 5-го березня 1950-го року.

До Зброї. – 1950. – Ч. 9. Пер. за:

Визвольний шлях. – 1970. – Ч. 3 (264). – С. 347-349